

Spis treści

Streszczenie	3
Wprowadzenie	7
Definicja intelligentnej specjalizacji wiodącej jakości życia dla województwa podkarpackiego	14
Proces przedsiębiorczo i naukowego odkrywania	17
Miejsce intelligentnej specjalizacji wiodącej jakości życia w modelu Regionalnej Strategii <i>Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3)</i>	26
Cel i kontekst Planu Działania dla intelligentnej specjalizacji wiodącej – jakość życia	30
Mapa interesariuszy Planu Działania	32
Cel strategiczny i cele szczegółowe	33
Implementacja Planu Działania dla intelligentnej specjalizacji wiodącej – jakość życia	35
Projekty pilotażowe..	38
Monitoring Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014- 2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3)	39
Potencjalne źródła finansowania Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3).....	43
Podsumowanie.....	45

Streszczenie

Plan działania jest narzędziem operacyjnym, uszczegółowiającym zapisy Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3). Plan działania ukiernowany jest na wsparcie badań i innowacji - cel tematyczny 1 Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MMSP) – cel tematyczny 3 (Tabela 1). Przygotowanie Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3), a także planów działania dla wybranych intelligentnych specjalizacji, jest warunkiem ex ante.

Tabela 1. Dwa podstawowe, kompatybilne strumienie wsparcia Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

cel tematyczny 1	cel tematyczny 3
Zwiększenie nakładów na badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje	Podnoszenie konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MMSP)

Źródło: opracowanie własne.

Wizja rozwoju Regionu, jak i misja Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3) mają bardzo istotne znaczenie dla pozytywnego zaangażowania interesariuszy w przebieg procesu realizacji Strategii, tym bardziej, że cały proces strategiczny ma długotrwały charakter. Aby odegrać swoją pozytywną rolę, wizja i misja muszą być jasno sprecyzowane, ale co ważniejsze, zaakceptowane przez wszystkich (przede wszystkim wiodących) interesariuszy Strategii.

W Tabeli 2. przedstawiono wizję i misję RIS3, a także cel strategiczny intelligentnej specjalizacji wiodącej jakości życia.

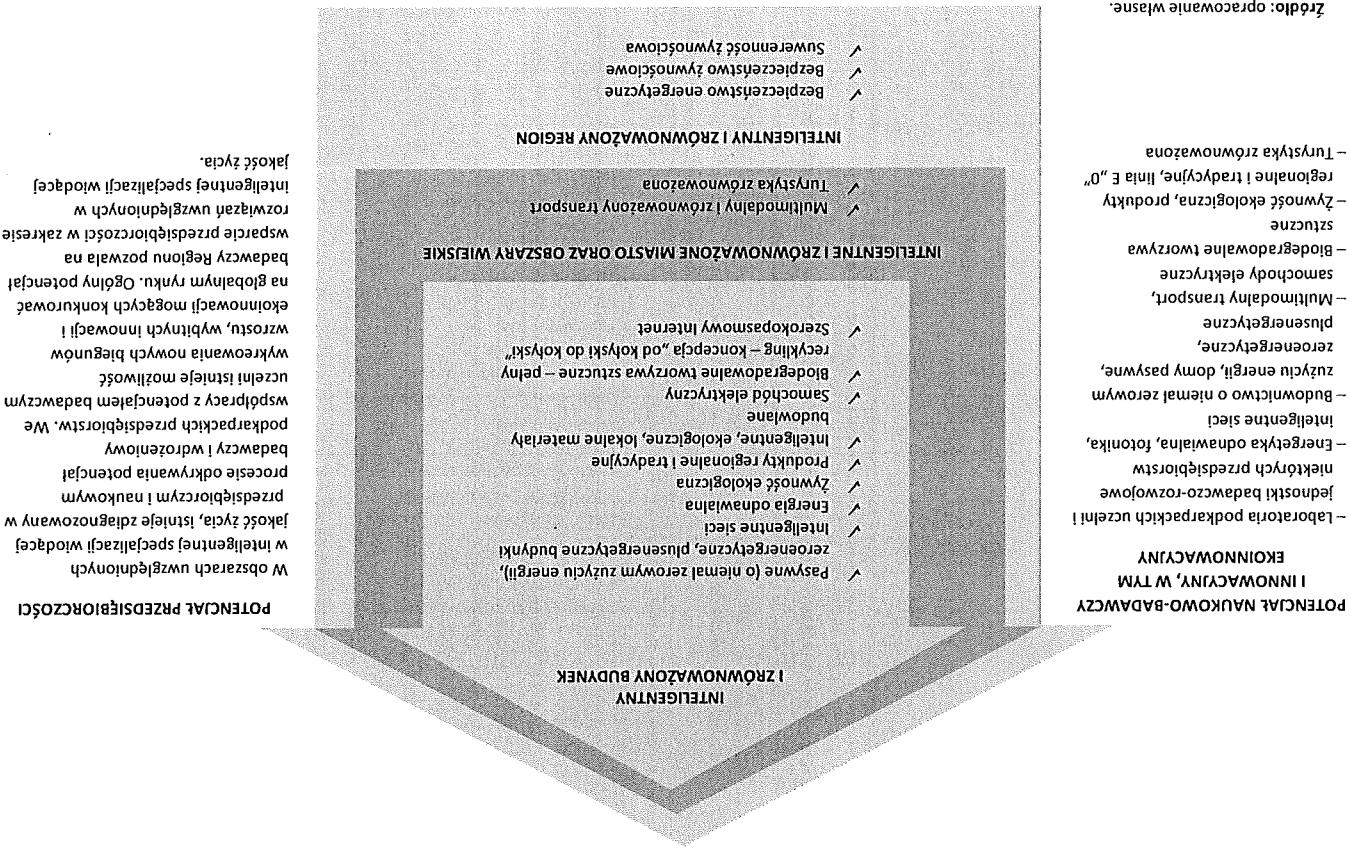
Tabela 2. Wizja, misja i cel strategiczny Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3)

Wizja Regionu	Eko-technologiczne i społeczne zrównoważone, innowacyjna i konkurencyjna gospodarka – lider w kreowaniu ekoinnowacji. Region najwyższej jakości życia.
Misja Strategii	Wsparcie rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki województwa, nakiernionej na dobro społeczeństwa i ochronę ekosystemu, jako bazy funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki. Wspieranie intelligentnych specjalizacji, intelligentnych obszarów aktywności, priorytetowych działań i technologii.
Cel strategiczny intelligentnej specjalizacji wiodącej jakości życia	Rozwój województwa podkarpackiego, jako regionu o najwyższej jakości życia. Bezpieczeństwo energetyczne. Bezpieczeństwo żywnościowe i suwerenność żywnościowa.

Źródło: opracowanie własne.

Na Rysunku 1 przedstawiono obraz intelligentnej specjalizacji wiodącej województwa podkarpackiego jakość życia, prezentujący zarazem zależności pomiędzy skalą mezo (Regionu),

Plany działania dla każdej intelligentnej specjalizacji obejmują uzasadnienie ich wyboru, drogę dojścia w przedsiębiorczym i naukowym procesie odkrywania, linie czasu dotyczących działań na rzecz intelligentnej specjalizacji, harmonogramy działań (wykresy Gantta) dla intelligentnych specjalizacji, cel i kontekst planu działania, mapę interesarium, wyłoniony cel strategiczny oraz cele operacyjne wrzazasdnieniem ich wyboru, model implementacji planu działania z wyszczególnieniem oczekiwanych rezultatów, priorytetowych działań, podmiotów odpowiedzialnych za realizację oraz ram czasowych. Przedstawiono również projekty pilotażowe dotyczące każdej intelligentnej specjalizacji, jako rozwiązanie wstępne w tym zakresie. Szczegółowo opisano zasady monitoringu RIIS oraz intelligentnych specjalizacji, a także potencjalne źródła finansowania, zwieracząc szczególną uwagę na propozycję podziału alokacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Rysunek 1. Obraz intelligentnej specjalizacji wiodącej do powstawania podkarpaczyka jakości życia

Wprowadzenie

Absolutnie nadzirnym celem, przedstawionym we wszystkich dokumentach strategicznych Unii Europejskiej jest kreowanie i zapewnienie najwyższej jakości życia mieszkańców europejskich regionów.

Strategia na rzecz intelligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społeczeństwa – EUROPA 2020 obejmuje trzy wzajemnie powiązane ze sobą priorytety, które muszą zostać uwzględnione przez kreatorów dokumentów strategicznych o randze krajowej, jak i regionalnej. Te priorytety to:

- rozwój intelligentny, a więc rozwój gospodarki bazującej na wiedzy i innowacjach;
- rozwój zrównoważony, czyli wsparcie gospodarki znacznie efektywnej korzystającej z coraz to bardziej ograniczonych zasobów, gospodarki przyjaznej dla środowiska, ale zarazem bardziej konkurencyjnej na globalnym rynku;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu, oznaczający wspieranie modeli gospodarczych o wysokim poziomie zatrudnienia, przy równoczesnym zapewnieniu spójności społecznej i terytorialnej.

Jak stwierdził były Przewodniczący Komisji Europejskiej José Manuel Barroso, absolutnie wiodące cele stojące przed Unią Europejską, także przed poszczególnymi regionami, to stworzenie znacznie większej ilości miejsc pracy (włączenie społeczne) oraz podniesienie standardów życia (jakość życia).

Strategie badań i innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3), w tym także, zgodnie z wymaganiami Unii Europejskiej, Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3), jak i komplementarny do niej dokument strategiczny Kierunki Rozwoju Regionalnej Polityki Badawczej Województwa Podkarpackiego na Lata 2014-2020, staniaą – tak na etapie kreowania, jak i implementacji – zgodnie z zaleceniami Przewodnika Strategii Badań i Innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3), pięć istotnych kryteriów:

1. pozwalają koncentrować wsparcie na kluczowych regionalnych priorytetach, potrzebach i wyzwaniach;
2. umożliwiają wykorzystanie mocnych stron i przewag konkurencyjnych regionu a także jego potencjału na drodze do osiągania doskonałości;
3. sprzyjają innowacjom technologicznym, skutecznie stymulują inwestycje ze strony sektora prywatnego;
4. prowadzą do aktywnego, pełnego zaangażowania wszystkich interesariuszy, inspirują do innowacyjności, kreatywności, eksperymentowania;
5. są oparte na obiektywnych dowodach i danych, a także zawierają logiczne skonstruowane systemy oceny i monitorowania.

W przeciwieństwie do regionalnych strategii innowacji kreowanych dla perspektywy 2005-2013, w przypadku których Komisja Europejska nie narzucała żadnych zasad dotyczących ich przygotowywania (jakość strategii uzależniała była tylko od wizji i inwencji jej twórców), kreowanie regionalnych strategii innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji

(Strategii RIS3) charakteryzuje się dość ścisłe narzucanymi regułami postępowania. Rezultat jest oceniany zarówno przez ekspertów Komisji Europejskiej, jak i wiele niezależnych instytucji.

Analizując wiele porażek poprzedniego okresu, zmarnowane lub mało efektywnie wydane pieniądze, w Komisji Europejskiej podkreślono, że regionalne strategie innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3) z założenia mają skutecznie zapobiegać powtórzeniu się tej sytuacji. Z tego powodu w *Przewodniku Strategii Badań i Innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3)* sprecyzowano zalecenia dla kreatorów strategii. Niektóre z nich są bardzo istotne i były w pełni uwzględnione przez twórców *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3)*. W ten sposób rzutują one zarazem na zapisy planów działania, nawiązujących na rzecz każdej intelligentnej specjalizacji Regionu. Za najbardziej istotne uznano następujące zalecenia:

- należy wybrać jedną, maksymalnie dwie lub trzy intelligentne specjalizacje regionu. Tego rodzaju specjalizacja pozwala uzyskać korzyści wynikające z efektu skali, bowiem zawsze ilościowo ograniczone i niewystarczające kwoty są kumulowane w kilku wybranych priorytetach, dająccych regionowi szansę bycia liderem, lub przynajmniej skutecznego konkurowania na globalnym rynku, co oznacza zarazem możliwości zwiększenia dobrobytu i jakości życia mieszkańców;
- większą szansę odniesienia sukcesu mają intelligentne specjalizacje (i związane z nimi innowacje) wynikające z atutów gospodarki regionu. Naśladowanie innych regionów, próby wzorowania się na najlepszych, wykreowania „cudu gospodarczego” w oparciu o modne dzisiaj sektory nie tylko zmniejszyły szansę regionu na sukces, ale dodatkowo utrwalilioby aktualny podział na liderów i nasiadowców;
- regionalny system innowacji nie może być odizolowany od otoczenia, chociaż uwzględnia, często jako priorytet, zasoby endogeniczne; należy wziąć pod uwagę perspektywę międzynarodową i ponaregionalną;
- należy uwzględniać konieczność istnienia silnych związków pomiędzy tkanką przemysłową regionu, a jego potencjałem naukowo-badańowym;
- powyższego punktu nie można zrealizować bez bardzo poważnej analizy atutów regionu;
- niezbędne jest odejście od popularnego syndromu wybierania i nagradzania ciągle tych samych zwycięzców;
- jednym z największych błędów byłoby ślepe naśladowanie liderów, najlepiej funkcjonujących unijnych lub krajowych regionów, natomiast najlepsze rezultaty powinno dać uwzględnianie lokalnego potencjału i kontekstu;
- branżowe i sektorowe myślenie w większości przypadków należy uznać za błędne, poprawne postępowanie powinno polegać na zauważeniu związków o charakterze funkcyjnym i horyzontalnym oraz wyznaczeniu większych obszarów, wykazujących istotne związki i zależności;

- niezmiennie istotny w kreowaniu intelligentnych specjalizacji jest proces przedsiębiorczego odkrywania – uwzględniający wszystkich interesariuszy, szczególnie ze świata przedsiębiorczości. Polega on na udowodnionym zademonstrowaniu, z czym dany region radzi sobie najlepiej w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji;
- w przypadku regionów stabszych, gdy wiedza po stronie przedsiębiorców jest niewystarczająca, wiedzę niezbędną do wyboru intelligentnych specjalizacji regionu należy odnajdywać na wyższych uczelniach lub w publicznych instytucjach badawczych;
- pojęcie interesariuszy należy rozumieć bardzo szeroko, są to przedsiębiorcy, wyższe uczelnie, publiczne instytuty badawcze, niezależni innowatorzy – w przypadku intelligentnej specjalizacji jakość życia jest to praktycznie całe społeczeństwo. Założenie to jest bardzo istotne, bowiem regionalne strategie innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3) nie mogą skutyc tylko wybrańcom, jednak z drugiej strony, należy absolutnie oderwać od traktowania funduszy unijnych jako metody na unikanie bankructwa przez najbliższych uczestników gospodarki. Tak wielokrotnie było w poprzedniej perspektywie finansowej i właśnie z tego powodu wiele regionów nie osiągnęło sukcesu;
- biorąc pod uwagę powyższe zaletenia, uwagi i spostrzeżenia, należy podkreślić, że sama regionalna strategia innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3) musi być innowacyjna; nie może być kopią przygotowanej dla innych regionów. Strategie intelligentnej specjalizacji wymagają nie tylko zmiany myślenia, ale także swego rodzaju zmiany strukturalnej. Sporość możliwych kierunków myślenia i budowania strategii w Przewodniku *Badań i Innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji* (RIS3) wymienia się kilka:
- transformacja – rozumiana w tym przypadku jako intelligentne przejście od obecnego do nowego sektora, bazujące na zdiagnozowanych możliwościach współpracy pomiędzy instytucjami i procesami, czyli możliwościami w zakresie badań, rozwoju i innowacji. W ten sposób realne jest wykreowanie nowej działalności, mogącej stać się intelligentną specjalizacją regionu, trudnej do skopiowania przez inne, nawet przodującą regiony, a więc dającej perspektywne sukcesu gospodarczego i społecznego;
- modernizacja – rozumiana jest jako unowocześnienie istniejących sektorów, jednak wraz z rozwojem nowych, wyraźnie zdefiniowanych zastosowań, wynikających z możliwości wykorzystania kluczowych technologii wspomagających w byc może tradycyjnym sektorze. W przypadku intelligentnej specjalizacji jakość życia klasycznym tego typu przykładem może być żywiołość ekologiczna, regionalna i tradycyjna, w aspekcie interesujących zastosowań, wynikających z potencjału badawczego regionu;

- dywersyfikacja – interpretowana jako odkrycie możliwych efektów synergistycznych, powstających na styku aktualnie istniejącej i rodzącej się nowej działalności;
- powstanie nowej dziedziny – innowacje w zakresie badań i rozwoju w jednej dziedzinie mogą w przyszłości sprawić, że różnego rodzaju działania, które do tej pory były mało atrakcyjne i generowały niewielkie zyski, mogą w przyszłości stać się niezwykle atrakcyjne, także z tego powodu, że inne regiony nie dysponują potencjałem do ich rozwoju.

Tak więc w koncepcji intelligentnej specjalizacji nie chodzi o to, aby stworzyć sektorową lub technologiczną monokulturę, wszystko ujednolicać, wprost przeciwnie, autorzy *Przewodnika Badań i Innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji* (RIS3) podkreślają, że autorem regionu powinna być większa różnorodność. Regiony mogą mieć wiele linii wybranej intelligentnej specjalizacji, wykazujących pewną spójność celów i priorytetów, a najlepszym tego przykładem są rozwiązania uwzględnione w intelligentnej specjalizacji jakości życia.

Ponieważ w ramach Polityki Spójności zastrzeżono, że przygotowanie strategii intelligentnej specjalizacji jest uwarunkowaniem wstępny (ex ante), to w efekcie oznacza, że każdy region musi posiadać tego typu strategię, aby otrzymać wsparcie ze strony funduszu spójności na zaplanowane działania w dziedzinie innowacji. Stąd też, zgodnie z aktualnymi decyzjami, regionalna strategia innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji dotyczy dwóch celów tematycznych Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego:

- cel tematyczny 1 – zwiększenie nakładów na badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje;
- cel tematyczny 3 – podnoszenie konkurencyjności MIMŚP.

Takie samo ex ante uwarunkowanie dotyczy pierwszego Europejskiego Funduszy Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich „Uatrzymanie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich”.

Biorąc pod uwagę powyższe niezmiernie istotne uwarunkowania ex ante, wykreowaną intelligentną specjalizację jakość życia, jako jedyną wariant kompleksowa wspierający innowacyjny rozwój obszarów wiejskich i małych miejscowości. Przy wyborze tej, jak i innych intelligentnych specjalizacji, niezmiernie istotny był sam proces przedsiębiorczego odkrywania, w którym uwzględniono stanowisko i wiedzę wszystkich interesariuszy, w tym szerszopólnie przedsiębiorców, ponieważ to oni ostatcznie zadecydują o skuteczności wdrażania zapisów RIS3.

Unia Europejska określiła docelowe standardy i mierki, wyznaczyła wymierne cele gospodarcze i społeczne. Wśród wielu z nich, w nawiązaniu do intelligentnej specjalizacji wiodącej województwa podkarpackiego jakość życia, jako dodatkowe uzasadnienie tego wyboru, należy wymienić:

- Konieczność osiągnięcia celu „20/20/20” – w zakresie klimatu i energii, a więc ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r., (a nawet o 30%, jeżeli pozwoli na to odpowiednie warunki

i rozwijania); zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do minimum 20%; zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%.

- Istotne znaczenie w wyznaczaniu priorytetów i celów w regionalnych strategach innowacji powinny mieć także przepisy dotyczące kierunków wspierania budownictwa w Unii Europejskiej. Zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/EU z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona), Artykuł 9: Państwa członkowskie zapewniąq, aby: a) do dnia 31 grudnia 2020 r. wszystkie nowe budynki będą budynkami o niemal zeroowym zużyciu energii; oraz b) po dniu 31 grudnia 2018 r. nowe budynki zajmowane przez władze publiczne oraz będące ich własnością będą budynkami o niemal zeroowym zużyciu energii. Uwzględnione w intelligentnej specjalizacji jakość życia związanych z tym obszarem priorytetów i celów oznacza, że województwo podkarpackie będzie w stanie sprostać unijnym wymaganiom, zapewniając zarazem wysoką jakość życia mieszkańców Regionu.
- Inteligentna specjalizacja wiodąca jakość życia jest odpowiedzia na unijny postulat wspierania gospodarki efektywnej korzystającej z zasobów, przyjaznej dla środowiska, ale zarazem bardziej konkurencyjnej. Przeciwdziałanie zmianom klimatu, jak i nakierowanie na otrzymywanie czystej i efektywnej energii, pozwoli na wykreowanie w Regionie dziesiątków tysięcy nowych miejsc pracy. Celem RIS3 jest wsparcie niezbędnych zmian w kierunku stworzenia społeczeństwa niskoemisyjnego i efektywne korzystającego z zasobów. Rezultatem powinno być uniezależnienie regionalnego wzrostu gospodarczego od dalszego nieefektywnego wykorzystania zasobów i energii, co powinno docelowo doprowadzić do modelu samowystarczalności energetycznej w wymiarze mikro, jak i mezo (regionu), a to oznacza zarazem większe bezpieczeństwo energetyczne. Zaproponowane rozwiązania wynikające z intelligentnej specjalizacji wiodącej jakości życia nakierowane są na rozwój wszystkich obszarów Regionu i stują wszyskim mieszkańcom. Kolejnym rezultatem tego typu modelu intelligentnej specjalizacji jakość życia jest zwiększenie bezpieczeństwa żywiołowego i zarazem zagwarantowanie samowystarczalności żywnościowej, poprzez wsparcie produkcji i przetwórstwa żywności najwyższej jakości biologicznej i zdrowotnej (ekologicznej, regionalnej, tradycyjnej).
- W Przewodniku Strategii Badań i Innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3) podkreślono, że ekoinnowacje powinny zostać od samego początku wbudowane w proces projektowania i formułowania strategii oraz programów na rzecz innowacji, tak, aby zdiagnozowany już, oczywisty potencjał ekoinnowacji nie został zaprzepaszczyony. W wielu innych strategicznych dokumentach Unii Europejskiej również zauważono, że bez ekoinnowacji nie będzie można rozwiązać najbardziej palących problemów społecznych i gospodarczych, w tym pożądająco się problemu deficytu wielu zasobów, konsekwencji zanieczyszczenia powietrza, wody i gleby. Oszacowane możliwości wzrostu oraz kreowania miejsc pracy związane z ekoinnowacjami, które dodatkowo zdolne są zwiększać konkurencyjność europejskiej gospodarki na globalnym rynku, są imponujące. Według

szacunków już po 2015 roku powinny przekroczyć wielkość 1 biliona euro. Z europejskich szacunków wynika, że tylko około 4% udział ekoinnowacji skutkuje 40% redukcją materiałów wykorzystanych na jednostkę produktu, co uznano za dowód ogromnego potencjału ekoinnowacji w przyszłości. Tak więc zarówno wizja, jak i misja, przedstawione w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3) są odpowiadającą na wyznaczone kierunki wzrostu w Unii Europejskiej.

Wśród wielu aspektów wskazanych jako istotne (w związanym ze Strategią EUROPA 2020 projektem przewodnim „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”), w kontekście intelligentnych specjalizacji województwa podkarpackiego, a szczególnie specjalizacji jakość życia, można wspomnieć o następujących zagadnieniach:

- Priorytetem na jednolitym rynku energii UE powinno być wspieranie odnawialnych źródeł energii;
- Należy przyjąć i zrealizować zmieniony plan działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii i propagować podstawowy program na rzecz efektywnego korzystania z zasobów, również poprzez wykorzystanie funduszy strukturalnych;
- Wycofywać dotacje szkolne dla środowiska;
- Stworzyć zmodernizowane, inteligentne i w pełni kompatybilne infrastruktury energetyczne i transportowe, równocześnie korzystając z rozwijanego potentiału technologii ICT;
- Skierować uwagę na transport w miastach;
- Wykorzystać w pełni normy i przepisy dotyczące efektywności energetycznej budynków, w tym także stosować europejskie standardy certyfikacji.

Bardzo mocne uzasadnienie dla intelligentnej specjalizacji wiodącej województwa podkarpackiego jakość życia znajduje się również w kolejnym, związanym ze Strategią EUROPA 2020, projekcie przewodnim „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”. Komisja Europejska podejmuje się wspierać technologie i metody produkcji, których celem będzie ograniczenie wykorzystania zasobów naturalnych, ale także planuje zwiększenie inwestycji w unijne dobra naturalne.

W Przewodniku Strategii Badań i Innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3), przygotowanym jako zestaw wskazań i zaleceń dla kreatorów RIS3, podkreślono również, że zielony wzrost (rozwój) powinien być częścią strategii na rzecz intelligentnej specjalizacji. Argumenty ku temu są oczywiste – żyjemy na planecie o ograniczonych (co raz bardziej) zasobach, gospodarka europejska chcąc wznowić swoją konkurencyjność i utrzymać wzrost, musi przypieszyć transformację swojej gospodarki w kierunku bardziej przyjaznej dla środowiska i klimatu. Wszyscy wiemy, że Ziemia nie rośnie, a zasoby się kurczą. Ten oczywisty fakt wymaga kreowania nowego modelu rozwoju, a instrumentem sprzyjającym sprostaniu wielu wyzwańom środowiskowym i społecznym w zakresie rozwoju, badań i innowacji, powinny być regionalne strategie innowacji na rzec intelligentnej specjalizacji.

Regionalną strategię badań i innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji, zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej, zdefiniowano, jako program transformacji gospodarczej, uwzględniający kilka podstawowych zasad:

- Koncentracja środków finansowych, która przekłada się na efektywne zarządzanie budżetem regionu związany z innovacjami i badaniami – ograniczona liczba priorytetów oznacza zrozumienie konsekwencji trudnych wyborów i wyznaczenie masy krytycznej;
- Mobilizacja talentów poprzez dostosowanie regionalnego potencjału B+R+I (badań, rozwoju i innowacji) do potrzeb biznesu, poprzez zrealizowanie procesu przedsiębiorczego i naukowego odkrywania – wyznaczenie drogi osiągnięcia przewagi konkurencyjnej;
- Wspieranie rozwoju klastrów światowej klasy, budowanie różnorodnych platform ułatwiających kontakty pomiędzy sektorami wewnętrz regionu, a także poza nim, z myślą o tzw. wyspecjalizowanej dywersyfikacji technologicznej – jest to nowy, skuteczny model komunikacji i rozwoju klastrów. Innowacyjne i bardziej skuteczne formy komunikacji pomiędzy klastrami i innymi organizacjami są niezbędne w sytuacji, gdy zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej, kreując regionalne strategie innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RISS3) odchodzimy od klasycznego rozumianego podejścia branżowego lub sektorowego. W ten sposób ułatwiamy funkcjonowanie szeroko pojętych inteligentnych specjalizacji (np. jakość życia), ale także wzmacniamy możliwości wykorzystania kluczowych technologii wspomagających w różnych branżach i sektorach, a nie tylko jednym, wybranym;
- Stworzenie eksperimentalnej platformy, nakierowanej na zaangażowanie nieoczekiwanych interesariuszy, którzy mogą wyłożyć się w każdej chwili, w celu stworzenia nowego modelu kolektywnego przywództwa, w dobrze rozumianym partnerstwie publiczno-prywatnym.

Zasady i metody wyboru intelligentnych specjalizacji zostały więc dość jasno sprecyzowane, co w perspektywie oznacza możliwość prostego porównywania rozwiązań funkcjonujących w różnych regionach.

Definicja intelligentnej specjalizacji wiodącej jakość życia dla województwa podkarpackiego

Uzasadnienie definicji:

1. Definicja intelligentnej specjalizacji wiodącej jakość życia dla województwa podkarpackiego jest znacznie węższa od najczęściej podawanego w różnych źródłach oficjalnych definicji jakości życia. Uwzględnia następujące kryteria:
 - Istnienie endogenicznego (wewnętrznego) potencjału badawczego oraz możliwości wspierania przedsiębiorczości z tego zakresu.
 - Chęć, a zarazem konieczność spełnienia nowego paradymatu rozwoju Unii Europejskiej – jest nim zielony wzrost, biogospodarka i ekoinnowacje. Jakość życia zawiera w sobie unijny postulat budowania biogospodarki.
 - Elementy jakości życia zostały wyłoniione w przedsiębiorczym i naukowym procesie odkrywania, mają uzasadnienie w potencjałe regionu, priorytetach i celach rozwoju (istnieje potencjał naturalny, gospodarczy i naukowy, uzasadniający wybór tej specjalizacji), szczególnie w odniesieniu do przyszłości Regionu (perspektywa 2014-2020).
2. Intelligentna specjalizacja wiodąca jakość życia dla województwa podkarpackiego jest kompleksem wzajemnie powiązanych, logicznych rozwiązań, nakiertowanych zarówno na sprostanie niektórym wymaganiom Unii Europejskiej (program 20/20/20, wcześniej już opisany; Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona, precyzyjnie określająca unijne wymagania dotyczące budownictwa o niemal zerowym zużyciu energii); właścienie spoteczne itd.).

Definicja intelligentnej specjalizacji wiodącej województwa podkarpackiego jakość życia w ujęciu syntetycznym:

Inteligentna specjalizacja wiodąca jakość życia dla województwa podkarpackiego to kompleks obszarów aktywności i rozwoju, wzajemnie powiązanych, nakiertowanych na stworzenie nowego, zrównoważonego modelu funkcjonowania społeczeństwa i ekosystemu, obejmującego mobilność – multimodalny transport, klimat, energię, zdrowie, bezpieczeństwo, biologiczne i zdrowotne, energetyczne i komunikacyjne (ICT). Nie jest to żadny nowożytny sektor, ale kompleks rozwijających się usługowych sektorów, a zarazem gwarantujących rozwój całego Regionu, zgodnie z nowym baradymatem gospodarczym i społecznym Unii Europejskiej.

Definicja intelligentnej specjalizacji wiodącej województwa podkarpackiego jakość życia w ujęciu szerokim:

Inteligentna specjalizacja wiodąca jakość życia dla województwa podkarpackiego to kompleks obszarów aktywności i rozwiązań wzajemnie powiązanych, nawiązanych na nowego, zrównoważonego modelu funkcjonowania społeczeństwa i ekosystemu, obejmującego mobilność – multimodalny transport; klimat i energię, żywność najwyższej jakości, biologicznej i zdrojowej, energetyczne, komunikacyjne (ICT). Nie jest to sektor, ale kompleks rozwijających się dziedzin, spełniających unijnych wymagań, a zarazem gwarantujących intelligentny rozwój całej Unii Europejskiej.

Inteligentna specjalizacja wiodąca jakość życia dla województwa podkarpackiego obejmuje więc:

- multymodalny, zrównoważony transport (ekologiczne formy transportu, przyzynające się do ochrony środowiska i ograniczenia emisji CO₂);
- technologie i produkty przemysłu lotniczego i kosmicznego, przyzynające się do ochrony środowiska i ograniczenia emisji CO₂. W ten sposób specjalizacja jakości życia wykazuje związek ze specjalizacją lotniczą i kosmonautyką, co pozwala nie tylko na podejmowanie wspólnych działań, ale przede wszystkim stworzenie spójnego modelu rozwoju społecznego;

Klimat i energia:

- odnawialne źródła energii i technologie z nimi związane;
- smart grids – intelligentne sieciowe wewnętrzne i zewnętrzne;
- budownictwo pasywne, zeroenergetyczne i plusenergetyczne;
- energooszczędny sprzęt AGD w klasie A+;
- biodegradowalne tworzywa sztuczne.

Zrównoważona turystyka:

Wsparcie rozwiązań budowy lub modernizacji obiektów infrastruktury turystycznej, nawiązanych na uzyskanie certyfikatu ekologicznego Ecocert lub pokrewnych, związanych z:

- turystyką poznańską;
- turystyką wypoczynkową, ekoturystyczną, agroturystyczną;
- turystyką kwalifikowaną;
- turystyką zdrowotną;
- turystyką biznesową;
- turystyką religijną;
- turystyką kulinarną;
- anoturystyką.

Zdrowie, żywność, odżywianie:

- produkcja i przemówisko certyfikowanej żywności ekologicznej, regionalnej oraz rejestrowanej żywności tradycyjnej;
- badania i innowacje związane z zdrową, zoptymalizowaną, wojną od GMO diety oraz kampanie informacyjne w tym zakresie;

○ medyczna zapobiegawcza (oprofilaktyczna), ekomedyczna, naturalne;	○ zapobiegawcza (oprofilaktyczna), ekologiczne, leki, kosmetyki, środki czystości;
○ budowa i modernizacja obiektów przeznaczonych do opieki nad ludźmi starszymi (obiekty spełniające kryteria budownictwa minimum pasywnego, uzyskujące certyfikaty Ecocert lub pokrewny);	○ starszym (obiekty spełniające kryteria budownictwa minimum pasywnego, uzyskujące certyfikaty Ecocert lub pokrewny);
○ Technologie informacyjne i komunikacyjne (ICT);	○ szerokopasmowy internet dla całości społeczeństwa Regionu – w ten sposób specjalizacja jakości życia wykazuje się i istotny związek ze specjalizacją informacji i telekomunikacji (ICT).

Tak definionowana inteligentna specjalizacja wiodąca jakość życia wyznacza zarazem kierunki wspierania badań i kreowania innowacji. Wykazuje również się ciągły rozwój związków z większością wspieranych przez Unię Europejską kluczowych technologii wspomagających (mają one horyzontalny charakter i bardzo duży potencjał transformacyjny); dla województwa podkarpackiego szczególnie znaczenie mają kluczowe technologie wspomagające związane z obszarami fotoniki (energetyka odnawialna, w tym rewolucja w postaci perowskitów); zaawansowane materiały i technologie ich otrzymywania – w tym monokryształy i materiały kompozytowe; zaawansowane systemy produkcji; półprzewodniki; wzorowane na naturze biotechnologie wynikające z biomimetyki i bioniki. Wspieranie tego typu poszukiwań i rozwiązań oznacza nowe możliwości rozwoju praktyczne każdego sektora i branży, ogólnie całego społeczeństwa i gospodarki.

3. Celem wzmacniania elementów tak definiowanej specjalizacji jakość życia dla województwa podkarpackiego jest budowanie ekoinnowacyjnego Regionu, tworzenie podstaw intelligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społeczeństwa dla całego Regionu, także małych miejscowości i obszarów wiejskich.

4. Tylko te elementy tak definiowanej jakości życia dla województwa podkarpackiego mogą znaleźć wsparcie środkami unijnymi w perspektywie 2014-2020 w ramach EFRR.

5. Jakości życia nie należy utożsamiać z pojęciem sektora. To intelligentna specjalizacja obejmująca powyżej odszary i rozwiązań, nawiązanych łącznie na włączenie kierunku rozwoju wskazanego w strategii EUROPA 2020, dla całego Regionu, łącznie z małymi miejscowościami i obszarami wiejskimi.

6. Aplikując o dofinansowanie z funduszy unijnych należy precyjnie określić i udowodnić, że proponowane do wsparcia rozwiązania w zakresie tej specjalizacji jednoznacznie mieści się w zdefiniowanym pojęciu jakości życia (a nie w innych definicjach, bardziej ogólnych) na potrzeby województwa podkarpackiego, lub obejmuje wyżej przedstawione kluczowe technologie wspomagające.

Proces przedsiębiorczego i naukowego odkrywania

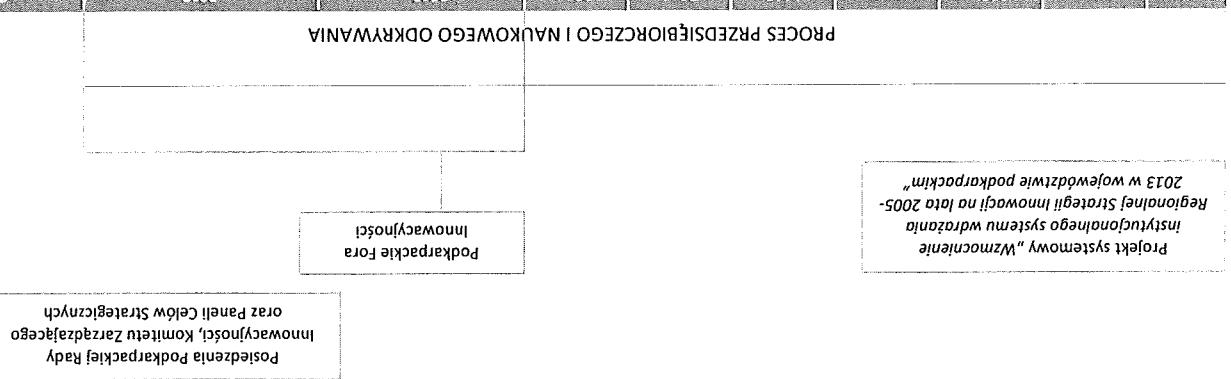
Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3) krewana była przez długie okresy, zgodnie z założeniami (a nawet wymaganiami) Komisji Europejskiej – w procesie przedsiębiorczego i naukowego odkrywania. Niektóre podstawowe działania związane z tym procesem przedstawiono na Rysunku 2. Bardziej szczegółowo proces przedsiębiorczego i naukowe odkrywania opisano w dokumencie *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3)*, a także w wydanej równolegle monografií naukowej *Mądrze specjalizacje (smart specialisations), oraz kluczowe technologie wspierające (key enabling technologies) w rozwoju regionu – od wyboru do realizacji, od teorii do praktyki w województwie podkarpackim*. Rysunki 3 i 4 przedstawiają harmonogram podstawowych działań dotyczących implementacji zapisów związanych z intelligentnymi specjalizacjami Regionu – jest to chronologicznie przedstawiony proces wdrażania rozwiązania.

Proces przedsiębiorczego i naukowego odkrywania, odpowiadający zaleceniom Komisji Europejskiej w tym zakresie, miał charakter ciągły, obejmując logiczne uzasadnione następstwo poszukiwania i wyboru intelligentnych specjalizacji województwa podkarpackiego.

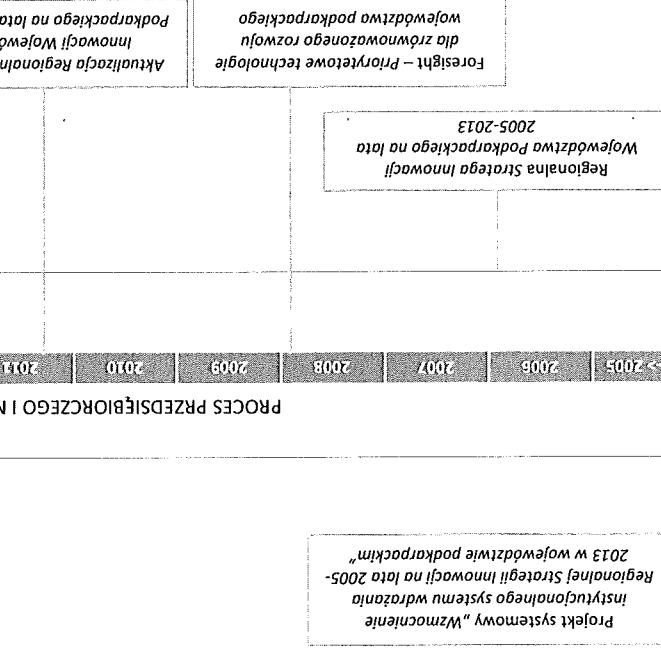
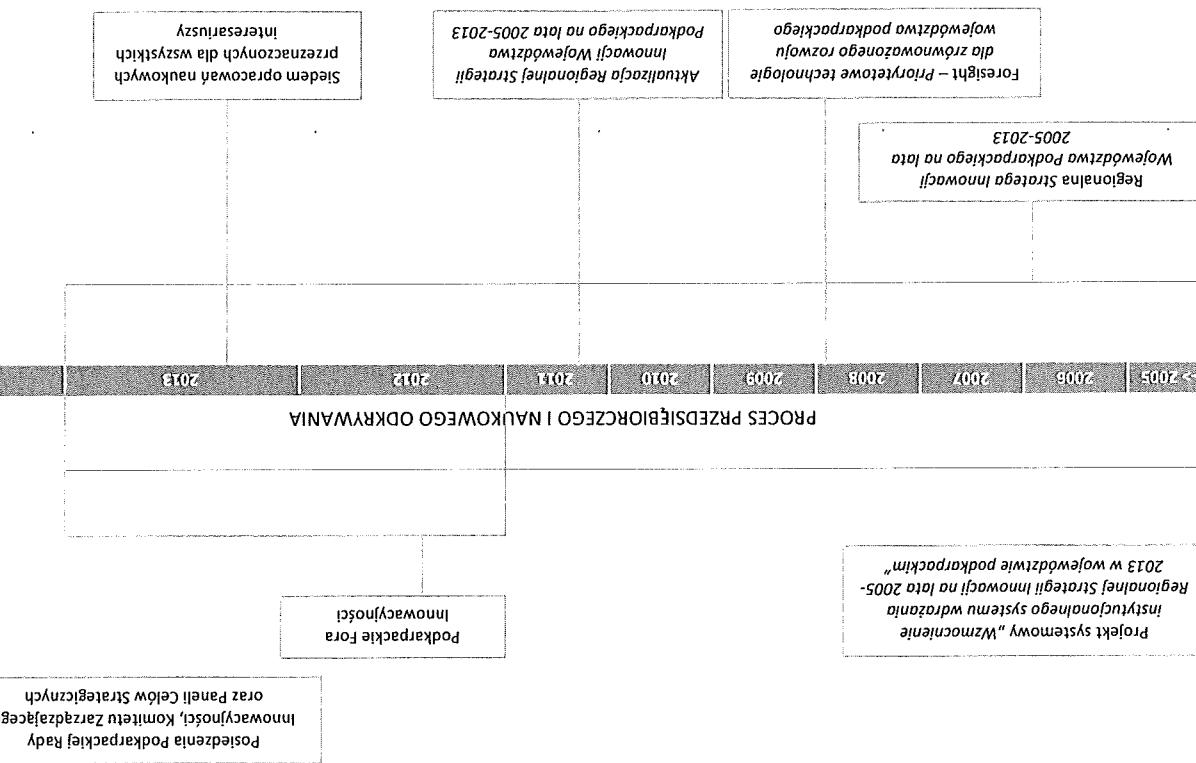
W Procesie przedsiębiorczego i naukowego odkrywania szczególnie znaczenie miały wymienione poniżej działania.

Posiedzenia Podkarpackiej Rady Innowacyjności bezpośrednio lub pośrednio związane z drogą dojścia do wyłonienia intelligentnych specjalizacji Regionu:

- 09.11.2012 – szerska dyskusja dotycząca problematyki smart specialisation. Dokonano podziału zadań i kompetencji pomiędzy interesariuszy, wskazano na priorytetowe kierunki badań w ujęciu współpracy nauki z przedsiębiorstwami. Spotkanie miało charakter dyskusji, konsultacji i warsztatów.
- 18.03.2013 – przedstawienie rezultatów Narodowego Programu Foresight – wdrożenie wyników, w kontekście wykorzystania jego rezultatów w kreowaniu intelligentnych specjalizacji.
- 21.06.2013 – model *Regionalnej Strategii Innowacji na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3)*, krewanej zgodnie z koncepcją intelligentnej specjalizacji i zasadami przedstawionymi w przewodniku dla kreatorów – prezentacje i dyskusje.
- 12.12.2013 – dyskusja dotycząca *Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020* w kontekście RIS3.
- 16.12.2013 – powtórzona dyskusja dotycząca *Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020* w kontekście RIS3; oba te spotkania potraktowano jako etapy burzy mózgów dotyczącej RIS3 i *Regionalnego Programu Operacyjnego*, ale także jako etapy przedsiębiorczego i naukowego odkrywania.

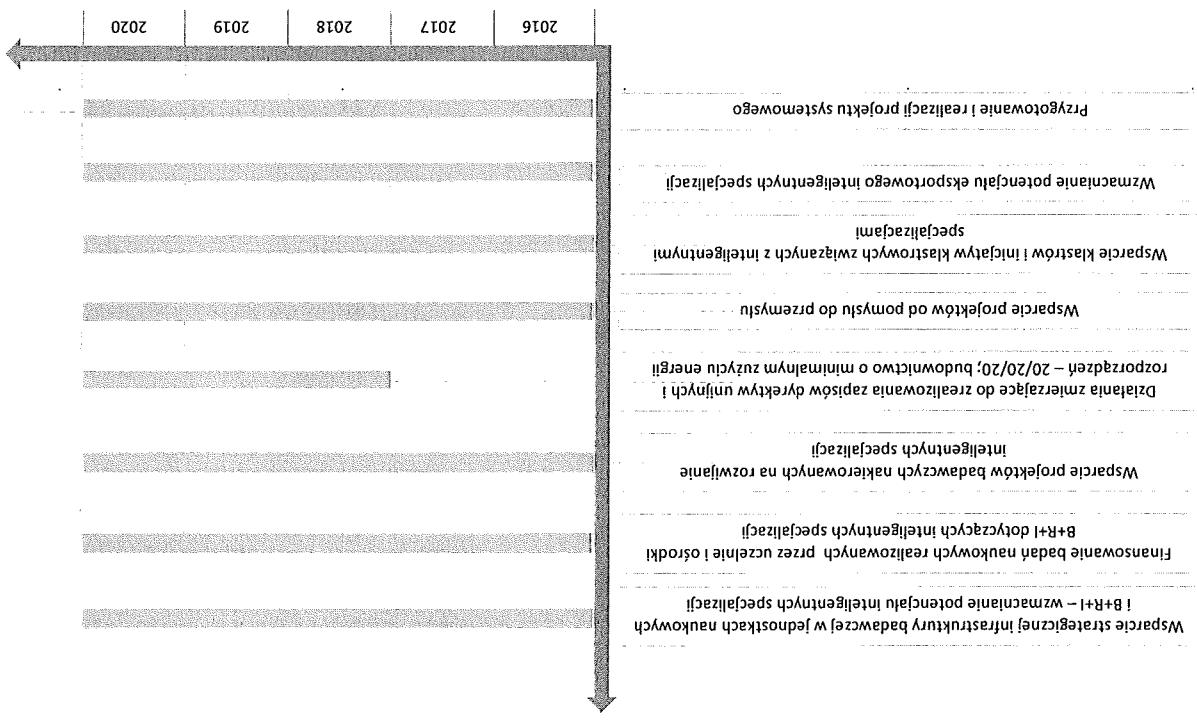

Rysunek 2. Linia czasu dotycząca podjętych działań dla inteligentnych specjalizacji Regionu

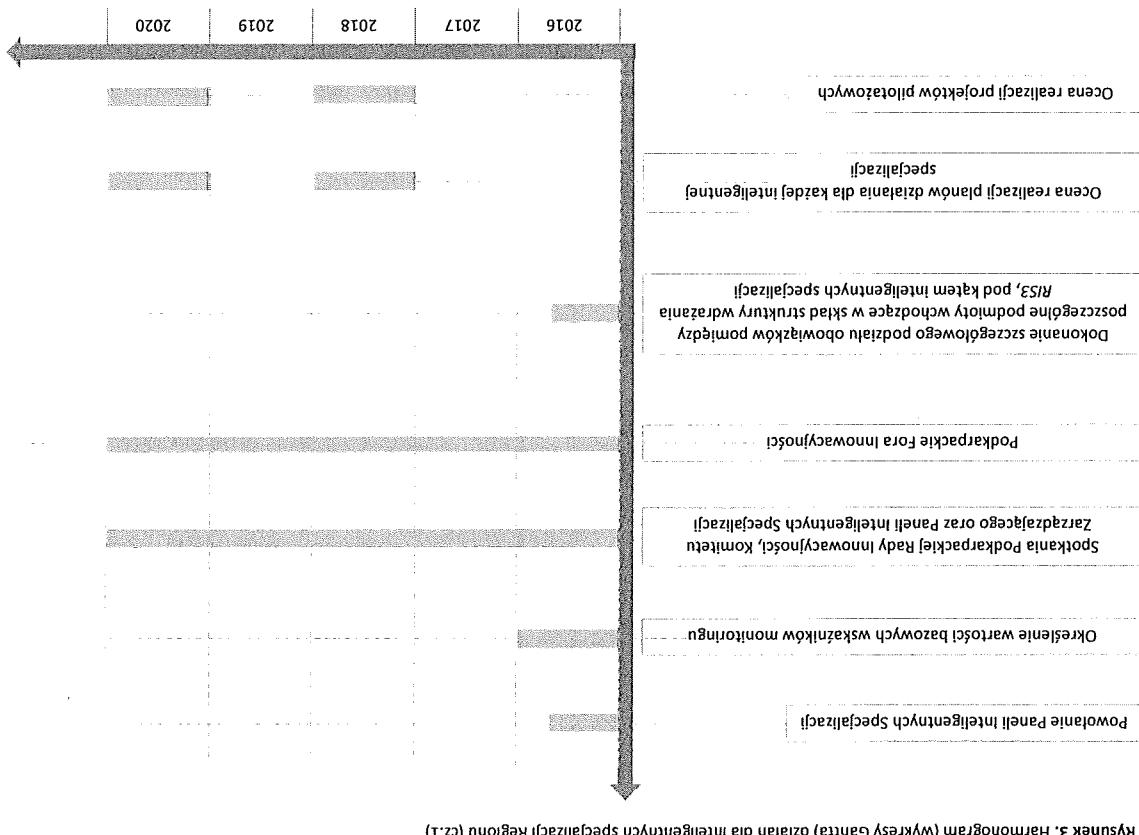
Rysunek 2. Linia czasu dotycząca podjętych działań dla inteligentnych specjalizacji Regionu

Zdroj: opracowane własne.

Rysunek 4. Harmonogram (wykresy Gantta) działy dla inteligentnych specjalizacji Regionu (cz.2)

Zdroj: opracowane własne.

Rysunek 3. Harmonogram (wykresy Gantta) działy dla inteligentnych specjalizacji Regionu (cz.1)

Przygotowanie serii monografii naukowych (przewodników) związanych z rozwojem Regionu, jego priorytetami, w odniesieniu do światowych standardów rozwoju, ale także uwzględniających potencjał zasobów endogenicznych województwa podkarpackiego, w tym także potencjał naukowo-badawczy.

1. *Mądrze specjalizacje (smart specializations) oraz kluczowe technologie wspierające (key enabling technologies) w rozwoju regionu – od wyboru do realizacji, od teorii do praktyki w województwie podkarpackim;*
2. *Ekoinnovacje jako priorytetowy kierunek Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego;*
3. *Ekoinnovacje w gospodarce życnościowej – model rozwoju dla województwa podkarpackiego;*
4. *Ekoinnovacje w ochronie środowiska – gospodarka wodna i energetyka. Rozwiązymania dla województwa podkarpackiego;*
5. *Innowacyjna wizja miast – wskaźniki dla regionu;*
6. *Ekonomia endogeniczna oraz ekonomia ekologiczna (zielona) we wspieraniu innowacji w rozwoju regionu;*
7. *Cele i zasady wdrażania ekoinnovacji w zarządzaniu firmą i rozwoju regionu.*

Podkarpackie Fora Innowacyjności, bezpośrednio dotyczące drogi dojścia do wyboru intelligentnych specjalizacji Regionu, w procesie przedsiębiorczego i naukowego odkrywania. W bardzo szerokim kontekście pojęcie smart specialization przedstawiono na XXI Podkarpackim Forum Innowacyjności, które odbyło się w dniach 18-19 grudnia 2012 r. Jak wszystkie podkarpackie fora innowacyjności, prezentacje skierowane były do bardzo szerokiego grona interesariuszy – przedsiębiorców, w tym szczególnie przedstawicieli MMŚP, pracowników naukowych uczelni i ośrodków badawczo-rozwojowych B+R+i przedsiębiorstw oraz innych organizacji, przedstawicieli administracji, instytucji otoczenia biznesu, ale także zawsze obecnych na forach przedstawicieli młodego pokolenia – studentów podkarpackich uczelni.

Wśród referatów najbardziej istotne były trzy prezentacje:

- Inteligenta specjalizacja jako podstawa nowej koncepcji rozwoju regionów Unii Europejskiej;
- Przemysł lotniczy intelligentną specjalizacją województwa podkarpackiego;
- Kadry dla intelligentnych specjalizacji regionu.

Na tym samym Forum, w drugim dniu odbyły się warsztaty tematyczne – *smart specialisation w praktyce – nowe wyzwanie dla regionu.*

Tematyka intelligentnych specjalizacji była również wiodącym tematem kolejnego, XXII Podkarpackiego Forum Innowacyjności, które odbyło się w dniach 12-13 grudnia 2013 r. Wśród referatów najbardziej istotne były cztery prezentacje:

- Perspektywa finansowa 2014-2020 dla przedsiębiorców;
- Nowy paradygmat rozwoju regionów w UE – biogospodarka i zielony wzrost;

- Monitoring RSI – wymagania UE;
- Inteligentne specjalizacje na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Tytuły siedmiu opracowań (monografii) naukowych:

1. *Mądrze specjalizacje (smart specializations) oraz kluczowe technologie wspierające (key enabling technologies) w rozwoju regionu – od wyboru do realizacji, od teorii do praktyki w województwie podkarpackim;*
2. *Ekoinnovacje jako priorytetowy kierunek Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego;*
3. *Ekoinnovacje w gospodarce życnościowej – model rozwoju dla województwa podkarpackiego;*
4. *Ekoinnovacje w ochronie środowiska – gospodarka wodna i energetyka. Rozwiązymania dla województwa podkarpackiego;*
5. *Innowacyjna wizja miast – wskaźniki dla regionu;*
6. *Ekonomia endogeniczna oraz ekonomia ekologiczna (zielona) we wspieraniu innowacji w rozwoju regionu;*
7. *Cele i zasady wdrażania ekoinnovacji w zarządzaniu firmą i rozwoju regionu.*

W kątowym etapie kreowania Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3), jak i na etapie tworzenia planów działania dla poszczególnych intelligentnych specjalizacji Regionu, poddano analizie skuteczność realizacji przedsiębiorczego i naukowego procesu odkrywania, zgodnie z Załącznikiem 3 do Przewodnika: *Praktyczne podejście do RIS3 oraz jego (auto) OCENA.*

W odniesieniu do podmiotów gospodarczych, zrealizowano następujące elementy konsultacji i analiz:

- Sprecyzowano rodzaje aktywów, wiedzy, umiejętności i doświadczeń, które pozwolili określić, czym region różni się od konkurentów w kontekście intelligentnych specjalizacji i może uzyskać w ten sposób przewagę konkurencyjną;
- Określono, jakie produkty, technologie i inne możliwości globalnego rynku możemy sobie wyobrazić w kontekście intelligentnych specjalizacji, jako wybitne obiecujące w przyszłości, analiza wykonana została także na bazie realizowanych w regionie projektów foresight;
- Stwierdzono, gdzie znajduje się największej inspiracji związanych z pomysłami na innowacje – są to wyższe uczelnie, ośrodkи B+R+i przedsiębiorstw, itd.
- Oceniono, jakie są i jakie powinny być metody i elementy wsparcia badań i innowacji w regionie w kontekście intelligentnych specjalizacji, przedstawiono wygenerowane projekty pilotażowe;
- Zinwentaryzowano, gdzie znajdują się pola badań i edukacji w uczelniach Regionu, związane z intelligentnymi specjalizacjami;
- Oszacowano, czy łatwo można dostać do indywidualnych osób lub zespołów pracujących w jednostkach naukowych, oferujących badania związane z intelligentnymi specjalizacjami.

W odniesieniu do instytucji badawczych, zrealizowano następujące elementy konsultacji i analiz, aby stwierdzić:

- W jakich dziedzinach instytucja badawcza może zmieścić się na mapie badań i innowacji związanego z intelligentnymi specjalizacjami, pozwalających na dotrzymanie kroku światowym liderom;
- Gdzie znajdują się główni partnerzy (przez wszystkim przedsiębiorcy), mogący uczestniczyć w realizacji badań dotyczących intelligentnych specjalizacji;
- Jakie są i gdzie mogą się pojawić nowe kompetencje naukowe, wynikające z realizacji intelligentnych specjalizacji regionu;
- Jakie problemy badawcze, rozwiązania, technologie przyszłości mogą być najbardziej obiecujące dla rozwoju intelligentnych specjalizacji;
- Jakim przedsiębiorstwami lub instytucjami badawczymi, tak w regionie, kraju, jak i zagranicą, można lub należy współpracować w rozwoju intelligentnej specjalizacji;
- W jakich sektorach potrafimy zinwentaryzować największej nowych i obiecujących przedsiębiorstw w kontekście intelligentnych specjalizacji;
- Jacy są lub mogą być największą ekspertery produktów oferowanych w ramach intelligentnych specjalizacji; w jaki sposób służą one mieszkańcom Regionu;
- Jakie są lub mogą być potrzeby innowacyjnych firm funkcjonujących w ramach intelligentnych specjalizacji;
- W jaki sposób można wykorzystać nowe koncepcje innowacji (innowacje społeczne, innowacje otwarte), lub w jaki sposób wzmocnić proces ich poszukiwania i finansowania (np. crowdfunding i crowdfundingu), dla rozwoju intelligentnych specjalizacji;
- Gdzie znajduje się i jaki jest budżet przeznaczany na badania i innowacje w Regionie (szczególnie w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – EFRR);
- Czy możliwe jest przeprowadzanie zamówień publicznych dotyczących innowacji, w których głównym kryterium oceny nie będzie cena, ale klarownie przedstawiony i wymagany stosunek kosztów do korzyści, także w perspektywie cyklu życia produktu lub technologii, według koncepcji „od kotyki do kotyki”.

W odniesieniu do społeczeństwa (innych interesariuszy) zrealizowano następujące elementy konsultacji i analiz, aby uzyskać odpowiedzi na pytania:

- Czy interesariusze zgadzają się z zaprezentowaną wizją i misją, szczegółowo pod kątem ich zgodności z intelligentnymi specjalizacjami, jeżeli nie, to jaka byłaby ich wizja dotycząca innowacyjnego rozwoju Regionu;
 - W jakim zakresie rozwijanie głównych problemów dotyczących rozwoju zrównoważonego związane jest z koniecznością dokonania zmian w zachowaniu interesariuszy.
- Przedstawione powyżej pytania i zagadnienia miały wyjątkowo istotny, ogólny kontekst związany z intelligentnymi specjalizacjami, dotyczący pytan: jaką może być Twoja rola w rozwoju Regionu, kreowaniu intelligentnych specjalizacji, w tym przede wszystkim transformacji gospodarczej nawiązanej na podnoszenie jakości życia w Regionie. W odniesieniu do krewnej Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3), przystępując do tworzenia planów działania, próbowało rozwiązać następujące zagadnienia i udzielono poniższych odpowiedzi:
- Strategię konstruowano zgodnie z zasadami przedsiębiorczego i naukowego procesu odkrywania, przy maksymalnie możliwym do uzyskania zaangażowaniu interesariuszy. Pozwoliło to nie tylko na diagnozę stanu, ale na wyłonienie potencjalnie nowych, istotnych obszarów, w tym szczególnie intelligentnych specjalizacji Regionu;
 - Proces dojścia do intelligentnych specjalizacji został szerzej opisany i określony w dokumencie RIS3, pewne jego elementy przedstawiono także w planach działania;
 - Istnieje zarówno w pełni zidentyfikowany lider zespołu RIS3, jak i zespół kierujący strategią;
 - Struktury zarządzające kreowaniem RIS3 dysponowały specjalną grupą sterującą, był nią Komitet Zarządzający w ramach projektu systemowego pn. „Wzmocnienie instytucjonalnego systemu wdrożenia Regionalnej Strategii Innowacji na lata 2005-2013 w województwie podkarpackim”;
 - Wykorzystanie wiele narzędzi identyfikacji i konsultacji dotyczących intelligentnych specjalizacji Regionu, identyfikacji możliwości rynkowych oraz potencjału gospodarczego;
 - Strategia jest w pełni oparta na faktach, danych, rezultatach badań;
 - Strategię zbudowano na podstawie analiz wielu kwestii, a w szczególności możliwości związanych ze specjalizacjami naukowymi, technologicznymi i ekonomicznymi Regionu;
 - Uwzględniono rzetelną ocenę aktywów, mocnych i słabych stron tak Regionu, jak i poszczególnych intelligentnych specjalizacji;
 - Dobór kreatorów i konsultantów miał na celu ujęcie w procesie tworzenia RIS3 nie tylko zwolenników rozwoju technologicznego, przemysłu hi-tech, ale także osób zainteresowanych zagadnieniami społecznymi, ekologicznymi, usługami;

- W celu przygotowania analizy SWOT, bardzo szeroko uwzględniono różne dokumenty i źródła, w tym między innymi rezultaty wykonanych w Regionie projektów foresight;
- Przygotowany dokument RIS3 przedstawia wizję Regionu i misję Strategii, są one wiarygodne i realistyczne;
 - Zinwentaryzowano potencjalne obszary przyszłej działalności, ale także możliwości modernizacji funkcjonujących rozwiazań i obszarów w ramach inteligentnych specjalizacji;
 - Strategia wyznaczyła ograniczoną liczbę inteligentnych specjalizacji, celów strategicznych i priorytetów;
 - W odniesieniu do inteligentnych specjalizacji przedstawiono horyzontalne i funkcjonalne znaczenie kluczowych technologii wspomagających;
 - Ze Strategią związany jest realistyczny plan działania;
 - Strategia określiła, jakie organy są odpowiedzialne za realizację Strategii, stworzono strukturę zarządczą i doradczą;
 - Strategia uwzględnia pozytywne konkurencyjną Regionu, lecz jej istota polega przede wszystkim na wykorzystaniu naukowego i przedsiębiorczego potencjału w celu kreowania przyszłości;
 - Ujęto w Strategii zagadnienia dotyczące możliwości i potrzeby stymulowania rozwiązań, a przede wszystkim rozdrobnienia i naśladowania innych regionów kraju;
 - Podjęto wysiłki zmierzające do unikania imitacji, powielania istniejących rozwiązań, a przede wszystkim rozdrobnienia i naśladowania innych regionów kraju;
 - Strategia uwzględniała zależności i współpracę pomiędzy polityką badań naukowych i polityką rozwoju gospodarczego, także dla środowiska wiejskiego, w kontekście inteligentnych specjalizacji;
 - Uwzględniono zestaw wskaźników monitoringu oraz wskaźników osiągnięcia celów;
 - Zgodnie ze wskazaniami Przewodnika Badań i Innowacji na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3), Strategia zachowuje otwarty charakter, będzie ulegała w miarę potrzeby aktualizacji i modyfikacji.

Miejsce intelligentnej specjalizacji wiodącej jakości życia w modelu Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3)

- Miejsce intelligentnej specjalizacji wiodącej jakości życia w modelu Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3) zostały przedstawione w tabelach 3 i 4. Z kolei tabela 5 uszczegóławia obszary działania (aktywności) które powinny znaleźć wsparcie w ramach dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w kontekście inteligentnej specjalizacji wiodącej jakość życia.

Strategia Innowacyjna Podkarpackiego do lotu 2034-2020 na rzecz inteligentnych specjalistycji (RIS3)

1. LOTNICZWO I KOSMONAUTYKA	2. JAKOSZ CYCIA specjalizacjami wiodącą	3. INFORMACJA I TELEKOMUNIKACJA (ICT) specjalizacją wiodącą	Kompatybilne obszary dziaania (aktywności): specjalizacją wiodącą	MOBILNOŚĆ	KLIMAT I ENERGIA	TURYSTYKA DZIĘKI WIAFINE	TECHNOLOGIE INFORMACYJNE DZIĘKI ZWNOSC.	ZROWNOWAŻONA INFORMACJA DZIĘKI ZWNOSC.	TELEKOMUNIKACJĘ (ICT)

Specjalizujemy się w produkcji i montażu systemów sterowania i regulacji dla maszyn rolniczych, przemysłowych i budowlanych.

Zz的伟大战略：Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz inteligentnego rozwoju (ZI3).

Tabelea 3. Model regionalnej strategiey Wolwodzka Podkarpaciego na lata 2014-2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji [rys3], krenowane zgodnie z konceptem integracyjnym specjalizacji - RIS3, zalozenie

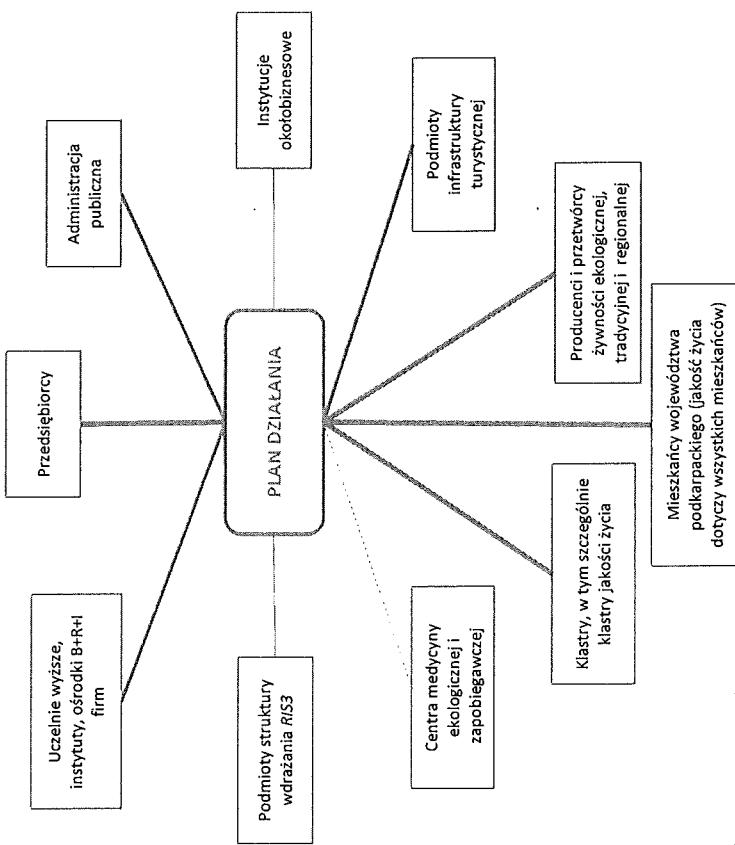
Tabela 5. Obszary działania i wsparcia związane z intelligentną specjalizacją wiodącej Regionu jakość życia

inteligentna specjalizacja	Obszary działania (aktywności)	Wsparcie i zadania teoria i praktyka zdefiniowanym obszarem aktywności, które przyczynią się do powstania jakości życia
Mobilność	<ul style="list-style-type: none"> - multimodalny, zrównoważony transport (ekologiczne formy transportu, przyczyniające się do ochrony środowiska i ograniczenia emisji CO₂; - technologie i produkty przemysłu lotniczego i kosmicznego, przyczyniające się do ochrony środowiska i ograniczenia emisji CO₂; - odnawialne źródła energii i technologie z nimi związane; - smart grids – intelligentne sieci wewnętrzne i zewnętrzne; - budownictwo pasywne, zeroenergetyczne i plusenergetyczne; - energooszczędny sprzęt AGD w klasie A+; - biodegradowalne tworzywa sztuczne; - wsparcie rozwijających budowy lub modernizacji obiektów infrastruktury turystycznej nakierowanych na uzyskanie certyfikatu ekologicznego Ecolabel lub pokrewnego, związanych z: - turystyką poznawczą; - turystyką wypoczynkową, ekoturystyką, agroturystyką; - turystyką kwalifikowaną; - turystyką zdrowotną; - turystyką biznesową; - turystyką religijną; - turystyką kulinarną; - enoturystyką; 	Celem planu działania jest przedstawienie praktycznych kroków w działaniu nakierowanych na zrealizowanie zapisów Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3). Celem planu działania dla tej intelligentnej specjalizacji wiodącej jest systematyczne wspieranie działań nakierowanych na podnoszenie przedstawionych wskaźników jakości życia (zgodnie z definicją jakości życia opracowaną dla tego dokumentu). Inteligentna specjalizacja wiodąca jakość życia wpisuje się w celu strategii EUROPA 2020, odpowiadając również przyjętym projektom przewodnim dla tego dokumentu.
Klimat i energia	<ul style="list-style-type: none"> - Rysunek 5 jest obrazem idei intelligentnej specjalizacji wiodącej Województwa podkarpackiego - jakość życia. 	
Zrównoważona turystyka	<ul style="list-style-type: none"> - turystyka poznawcza; - turystyka wypoczynkowa, ekoturystyka, agroturystyka; - turystyka kwalifikowana; - turystyka zdrowotna; - turystyka biznesowa; - turystyka religijna; - turystyka kulinarna; - enoturystyka; - produkcja i przetwórstwo certyfikowanej żywności ekologicznej, regionalnej oraz rejestrowanej żywności tradycyjnej; - badania i innowacje związane z zdrową, zoptymalizowaną, wolną od GMO diettą oraz kampanie uświadamiające w tym zakresie; - medycyna zapobiegawcza (profilaktyczna), ekomedycyna, naturalne ekologiczne leki, kosmetyki, środki czystości; - budowa i modernizacja obiektów przeznaczonych do opieki nad ludźmi starszymi (obiekty spełniające kryteria budownictwa minimum pasywnego, uzyskujące certyfikaty Ecolabel lub pokrewnego); - badania naukowo-aplikacyjne w zakresie poszukiwania innowacyjnych rozwiązań w obszarze żywienia, farmacji oraz produktów kosmetycznych. 	
Jakość życia	<ul style="list-style-type: none"> - szerokopasmowy Internet; - E-rozwiązania. 	
Zdrowie, żywość, odżywanie		Źródło: Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3).
Technologie informacyjne i komunikacyjne ICT		

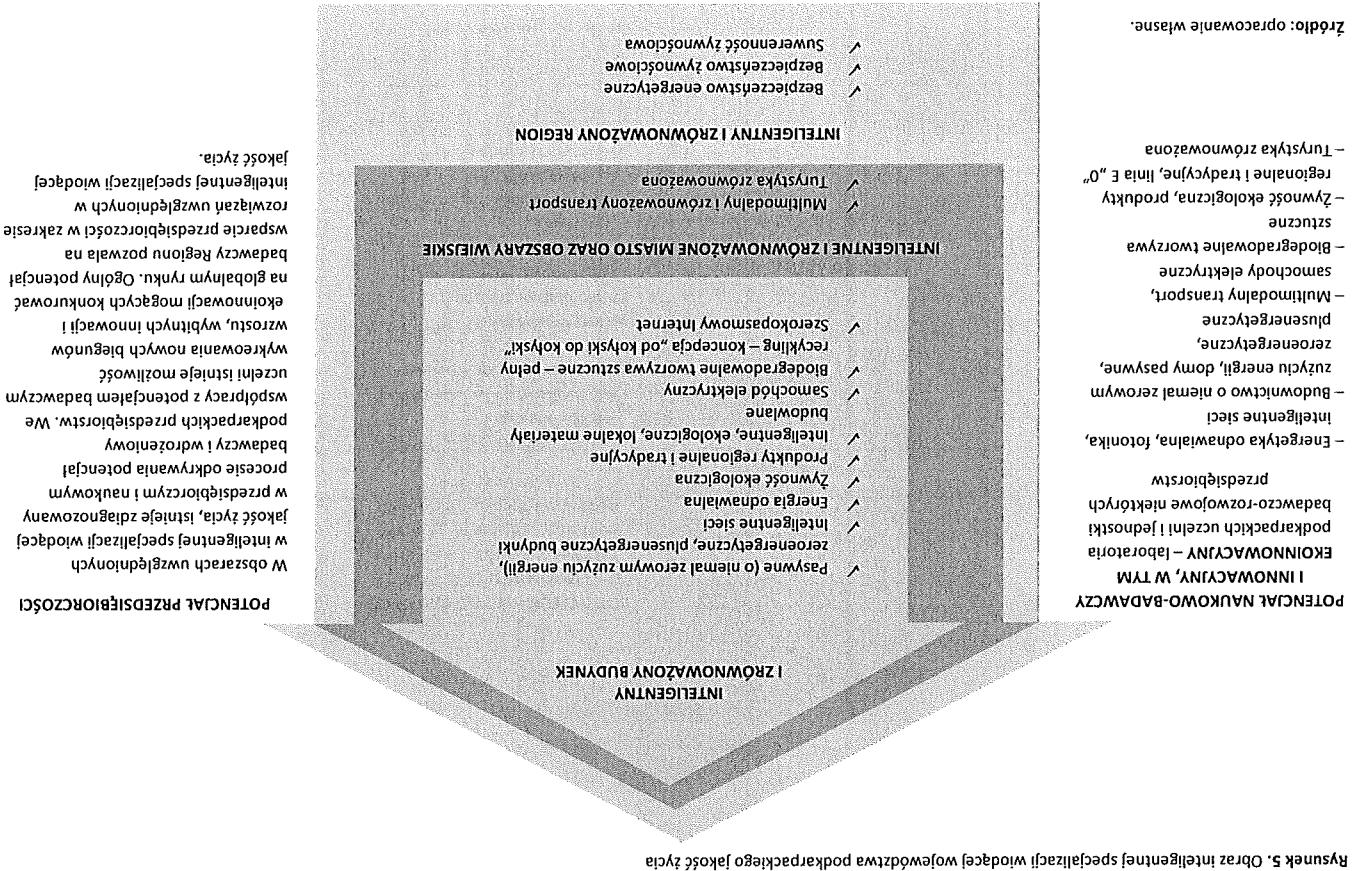
Mapa interesariuszy Planu Działania

Interesariuszami planu działania są wszyscy mieszkańców Regionu, bowiem właśnie inteligentna specjalizacja wiadująca jakość życia została nakierowana na kreowanie szans rozwoju wszystkich mieszkańców, dużych i małych miejscowości, obszarów wiejskich, w kontekście wybranych aspektów jakości życia, zdefiniowanej indywidualnie dla województwa podkarpackiego. Grubszą linią wyróżniono interesariuszy kluczowych (strategicznych).

Rysunek 6. Mapa interesariuszy intelligentnej specjalizacji wiodącej jakością życia

Źródło: opracowanie własne.

Cel strategiczny i cele szczegółowe

Cel strategiczny: intelligentnej specjalizacji jakości życia to rozwój województwa podkarpackiego jako regionu o najwyższej jakości życia. Bezpieczeństwo energetyczne. Bezpieczeństwo i suwerenność żywnościowa.

Cel strategiczny: rozwój, związany z intelligentną specjalizacją wiodącą jakość życia, rozpisano na przedstawione niżej cele operacyjne.

CEL 1: Zwiększenie udziału energii produkowanej z OZE w całości produkcji i wykorzystania energii.

Uzasadnienie: w dobie kurczących się zasobów, także surowców energetycznych, niezbędne jest zwiększenie badań oraz krewowania innowacji (ekoinnovacji), które będą mogły zapewnić Regionowi wzrost udziału energii produkowanej z OZE w całokształcie produkowanej energii. Niezbędne będzie również sprostanie wymaganiom Unii Europejskiej dotyczącej pakietu 20/20/20. Konieczność i możliwość krewowania nowych, trwałych miejsc pracy.

CEL 2: Wzrost liczby budynków i innych obiektów, w których zastosowano zrównoważone i intelligentne rozwiązania technologiczne. Budownictwo pasywne, zeroenergetyczne i plusenergetyczne.

Uzasadnienie: budynki o niemal zerowym wykorzystaniu energii pochodzącej z zewnątrz pozytywnie wpływają na środowisko naturalne, podnoszą jakość życia, generują pozytywne rezultaty ekonomiczne. Możliwość wykorzystania lokalnych lub regionalnych materiałów budowlanych. Konieczność sprostania wymaganiom Unii Europejskiej dotyczącym charakterystyki budownictwa. Wsparcie starań o certyfikat Ecolabel lub certyfikaty pokrewe. Konieczność krewowania nowych, trwałych miejsc pracy.

CEL 3: Rozwój intelligentnych sieci elektroenergetycznych – smart grids.

Uzasadnienie: wsparcie działań w zakresie oszczędzania energii i zwiększenia efektywności energetycznej. Wsparcie drobnego biznesu kierującego tego typu rozwiązań. Konieczność i możliwość krewowania nowych, trwałych miejsc pracy.

CEL 4: Wzrost przychodów z produkcji i sprzedaży energooszczędnego sprzętu AGD w klasie A.

Uzasadnienie: ograniczenie zużycia energii. Wsparcie biznesu funkcjonującego w Regionie. Konieczność i możliwość krewowania nowych, trwałych miejsc pracy.

CEL 5: Rozwój ekoinnowacyjnych, zrównoważonych, profilowanych usług turystycznych.

Uzasadnienie: wzmacnianie możliwości dywersyfikacji ekonomicznej i społecznej obszarów wiejskich. Konieczność i możliwość krewowania nowych, trwałych miejsc pracy. Włączenie społeczeństwa.

CEL 6: Renaturyzacja piękna krajobrazu, w tym renaturyzacja rzek.

Uzasadnienie: konieczność ochrony i/lub odnowienia piękna krajobrazu, ochrona zasobów wodnych Regionu, ochrona bioróżnorodności. Konieczność i możliwość krewowania nowych, trwałych, zrównoważonych miejsc pracy.

CEL 7: Wzrost udziału produkowanej żywności ekologicznej, regionalnej i tradycyjnej.

Uzasadnienie: produkcja żywności najwyższej jakości biologicznej i zdrowotnej dla mieszkańców Regionu, wykorzystanie jej potężnego potencjału eksportowego. Konieczność i możliwość krewowania nowych, trwałych miejsc pracy. Włączenie społeczeństwa mieszkańców obszarów wiejskich.

CEL 8: Renaturyzacja środowiska rolniczego. Stworzenie barier wykorzystywania GMO w produkcji żywności, Region wolny od GMO.

Uzasadnienie: konieczność odnowienia wartości środowiska rolniczego, jego aktywności biologicznej. Zapobieganie możliwości pojawienia się w polskim rolnictwie bardzo negatywnie, także z naukowego punktu widzenia, ocenianych organizmów genetycznie zmodyfikowanych (tego zanieczyszczenia nigdy nie będzie można usunąć). Konieczność i możliwość krewowania nowych, trwałych miejsc pracy. Zapobieganie niekorzystnym zmianom biologicznym i w ekosystemach.

CEL 9: Poprawa zaspakajania potrzeb tworzących jakość życia.

Uzasadnienie: jakość życia rozumiana jako kształtowanie właściwych proporcji w generowaniu, zaspakajaniu i sposobach realizacji potrzeb ekonomicznych, społecznych, przyrodniczych, duchowych, stanowi fundament rozwoju zrównoważonego i trwałego. Zarówno obiektywne czynniki, jak i subiektywne odnoszące się do tego zaspakajania nie są jednoznaczne. Kategoria ta poprzez poziom zaspakajania różnorakich potrzeb, integruje sfere ekonomiczną, społeczną i przyrodniczą, jednocześnie pełniąc funkcję kryterialną.

Dodatkowym uzasadnieniem dla działań realizowanych w ramach tego celu strategicznego jest pakiet kilku dokumentów Unii Europejskiej:

- Projekt przewodni strategii Europa 2020. Unia innowacji,
- Plan działań na rzecz zasobów zrównoważonej Europy,
- Plan działań ekologicznych dla MŚP
- Plan działań na rzecz przedsiębiorczości do 2020 roku,
- Ku gospodarce o obiegu zamkniętym: program „zero odpadów” dla Europy
- Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportowego – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasoboboszczednego systemu transportu.

Implementacja Planu Działania dla Inteligentnej Specjalizacji Wiodącej – jakosć życia

plusenergetycznego.	wymagań związanych z grids.
	charakterystyka energetyczna budynków i wymaganym charakterem obiektów budowlanych.
Model turystyczny dla Regionu – w połączeniu z zachowaniem biotrażodrodnosci piękną krajobrazu.	Wsparcie rozwoju zrównoważonej turystyki i wypocynkowej ochrony lub renaturacji walorów krajobrazowych.
Kierowanie wiedzy i skutecznych technologii rolnictwa ekologicznego i przewrotnstwa, produktów regionalnych.	Wsparcie badań i technologii zwiększających konkurencyjność ekologicznego rolnictwa, produkcji żywności i najwyższej jakości biologicznej i zdrowotnej.
5	Inteligentna specjalizacja jakość życia – żywność ekologiczna, regionalna i tradycyjna.

Ogólnym celem projektów jest wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej i innowacji, w tym szczególnie ekoinnowacji, do rozwiązywania problemów Regionu związanych z intelligentnymi specjalizacjami, ale przede wszystkim do wykreowania własnych przedsięwzięć w skali kraju i Europy rozwiażających, jakich nie można było znaleźć na zasadach benchmarkingu. Celem jest również wzrost jakości życia w Regionie.

Rezultatem dotyczącym kwestii społecznych, w tym wiązania społecznego, będzie uwzględniony, jako cel operacyjny: wzrost liczby zrównoważonych miejsc pracy, w tym szczegółowo na obszarach wiejskich.

Monitoring Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RISS3)

Monitoring Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RISS3) wymaga wykorzystania różnych wskaźników, które można ogólnie podzielić na:

- wskaźniki kontekstowe – czyli wskazujące na miejsce regionu na tle kraju i Unii Europejskiej,
 - wskaźniki celów strategicznych i operacyjnych (produkty i rezultaty) – pozwalające na ocenę postępów wdrażania RISS3 na poziomie strategicznym i operacyjnym.
- Wskaźniki kontekstowe będą odnosić się przede wszystkim do priorytetu RIS3, którym jest rozwój inteligentny, zrównoważony i trwały, sprzyjający włączeniu społeczeństwa.
- Rozwój intelligentny** pozwalają monitorować przede wszystkim wskaźniki zawarte w Regional Innovation Scoreboard. W sytuacji, gdy województwo było w poszczególnych raportach klasyfikowane w 2007, 2009 oraz 2011 roku w grupie „modest”¹, ważne jest utrzymanie do 2020 roku miejsca w kategorii „moderate”, do której region zostanie zaliczony

w 2014 roku. Tablica wyników jest wygodnym narzędziem, gdyż niezależnie od tego jakie wskaźniki będą uwzględniane, pozwala zawsze na porównywanie innowacyjności województwa podkarpackiego z innymi regionami Unii Europejskiej.

Zrównoważony rozwój będzie monitorowany z wykorzystaniem wskaźników takich jak:

- udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem,
 - nakład na środki trwałe służące ochronie środowiska związane z oszczędzaniem energii elektrycznej na 1 mieszkańca,
 - emisja dwutlenku węgla z zakładów szczególnie uciążliwych (gazowych i pyłowych),
 - emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (gazowych i pyłowych),
 - odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku.
- Do wskaźników umożliwiających monitorowanie rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu należą:
- udział długotrwałego bezrobotnych (dłużej niż 1 rok) w bezrobotnych ogółem,
 - stopa bezrobocia (BAEL),
 - udział osób w wieku 18-59 lat będących członkami gospodarstw domowych bez osób pracujących w ogóle członków gospodarstw domowych,
 - wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym (poniżej relatywnej granicy ubóstwa) po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych,
 - przejęty miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym.
- Zasadne jest również poddawanie analizie wskaźników kontekstowych, które informują o potencjalnie województwa, do których zaliczyć można:
1. Współczynnik skolaryzacji: zasadnicze szkoły zawodowe, zawodowe i ogólnozawodowe oraz policealne (brutto i netto),
 2. Studenci i absolwenci studiów (kierunki techniczne, inżynierijno-techniczne, medyczne, zdrowotne, ochrona środowiska, usługi dla ludności) w ogólnej liczbie studentów i absolwentów,
 3. Liczba studentów na 10 tysięcy mieszkańców,
 4. Liczba uczestników studiów doktoranckich na 10 tysięcy mieszkańców,
 5. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych, przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu, przeznaczony do użytku uczniów,
 6. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony, do użytku uczniów,
 7. Nakłady na B+R na 1 mieszkańca,
 8. Nakłady na B+R w odniesieniu do PKB,
 9. Nakłady na B+R w dziedzinie nauk inżynierijnych i technicznych, w relacji do nakładów ogółem,
- ¹ Według klasyfikacji europejskiej wyróżniamy 4 kategorie innowacyjności regionów: modest innovators (skromni innowatorzy), moderate innovators (umiarkowani innowatorzy), innovation followers (doganiający innowatorzy), innovation leaders (liderzy innowacji).

11. Udział przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach ogółem,
12. Zgłoszone wynalazki krajowe i udzielone patenty krajowe,
13. Zgłoszone wzory użytkowe i udzielone prawa ochronne,
14. PKB brutto na 1 mieszkańca (ceny statej),
15. Udział przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu,
16. Udział przedsiębiorstw posiadających własną stronę internetową,
17. Udział przedsiębiorstw posiadających środki automatyzacji procesów produkcyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw.

Bieżąca ocena poszczególnych działań podejmowanych w procesie wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na poziomie inteligentnych specjalizacji wymaga doboru właściwych wskaźników, które będą systematycznie gromadzone i analizowane, by możliwe było realizowanie odpowiedniej polityki.

Schemat pomiaru efektów

Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem [%] ^A			
CEL 1	Rok:	2016	2018
	Wart:	14,19	15,6
	Odsetek budynków pasywnych, zero energetycznych i plus energetycznych odsetek budynków wykorzystujących OZE		17,2
CEL 2	Rok:	2016	2018
	Wart:	-	1,1 x wart. z 2016 r.
	Liczba inteligentnych sieci elektroenergetycznych – smart grids- w Regionie		1,2 x wart. z 2016 r.
CEL 3	Rok:	2016	2018
	Wart:	-	1,1 x wart. z 2016 r.
	Przychody ze sprzedaży energooszczędnego sprzętu AGD w Klasie A		1,2 x wart. z 2016 r.
CEL 4	Rok:	2016	2018
	Wart:	-	1,1 x wart. z 2016 r.
	Liczba gospodarstw agroturystycznych (A) i ekoturystycznych (E) ^B		1,2 x wart. z 2016 r.
CEL 5	Rok:	2016	2018
	Wart:	646	710
	Dlugosz w km cieków poddanych zabiegom renaturyzacyjnym		781
CEL 6	Rok:	2016	2018
	Wart:	-	1
	Liczba miejsc pracy na obszarach wiejskich w sektorach uznanym za zrównoważone (produkcia ekologiczna, regionalna i tradycyjna)		2
CEL 7	Rok:	2016	2018
	Wart:	-	1,1 x wart. z 2016 r.
	Liczba zarejestrowanych produktów regionalnych (R) i tradycyjnych (T) ^C		1,2 x wart. z 2016 r.
CEL 8	Rok:	2016	2018
	Wart:	1 (R), 181 (T)	2 (R), 199 (T)

Liczba przedsiębiorstw ekologicznych^D

	Rok:	2016	2018	2020
	Wart:	22	24	27
	Rok:	2016	2018	2020
Powierzchnia gospodarstw ekologicznych [tys. ha] ^E	Wart:	33	36	40
Obecność dokumentów świadczących o wyborze województwa jako regionu wolnego od GMO	Wart:	1	2	3
CEL 8	Rok:	2016	2018	2020
Pielęgnarki i położna na 10 tys. mieszkańców ^F	Wart:	79	87	96
Lekarze na 10 tys. ludności ^G	Wart:	28	30	33
	Rok:	2016	2018	2020
Liczba placówek pomocy społecznej ^H	Wart:	89	94	104
CEL 9	Rok:	2016	2018	2020
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych bardzo lub dobra	Wart:	1,2 (BDB); 15,4 (DB)	1,3 (BDB); 16,9 (DB)	1,4 (BDB); 18,6 (DB)
Stopa bezrobocia na terenach wiejskich ^I	Wart:	82,9 (K); 75 (M)	83,7 (K); 75,75 (M)	84,5 (K); 76,5 (M)
Przeciętnie miesięczne wynagrodzenie na obszarach wiejskich ^J	Wart:	14,7	13,2	11,9
Wysokość przedsiębiorstw wiejskich emerytur ^K	Wart:	3446,82	3619,17	3800,12
	Rok:	2016	2018	2020
Wysokość przedsiębiorstw wiejskich emerytur ^M	Wart:	1644,03	1726,55	1812,88

A: Rok bazowy 2013 – wartość: 12,9%

B: Rok bazowy 2014 – 587 (A), b.d. (E)

C: Rok bazowy 2012 – 1(R), 165 (T)

D: Rok bazowy 2012 – 20

E: Rok bazowy 2012 – 30,38 tys. ha

F: Rok bazowy 2012 – 72

G: Rok bazowy 2013 – 78

I: Rok bazowy 2012 – 1,2 (BDB), 15,4 (DB)

J: Rok bazowy 2013 – Kobiety: 82,1; Mężczyźni: 74,3; - zaktualizowano 1% wartości w latach kontrolnych

K: Rok bazowy 2013 – 16,4; zaktualizowano 10% wartości w latach kontrolnych względem lat poprzednich

L: Rok bazowy 2013 – 3282,69, zakłada się 5% wzrost latach kontrolnych względem lat poprzednich
M: Rok bazowy 2013 – 1566,03, zakłada się 5% wzrost latach kontrolnych względem lat poprzednich

Zakłada się 10% wzrost wszystkich czynników w latach 2016, 2018, 2020 względem lat bazowych bądź 10% wzrost dla roku 2018 względem roku 2016 i 20% wzrost dla roku 2020 względem roku 2016

Potencjalne źródła finansowania Regionalnej Strategii Innowacji i Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3)

Największą rolę w finansowaniu wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3) będzie odgrywać Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014 – 2020. Zakłada on wsparcie innowacyjnych przedsiębiorstw, rozwój instytucji otoczenia biznesu i e-usług oraz poprawę jakości kształcenia, obejmującą także działania dotyczące ochrony środowiska naturalnego i wspierania efektywności wykorzystywania zasobów, budowy gospodarki niskoemisyjnej oraz wewnętrzregionalnej dostępności transportowej.

W RPO WP 2014 – 2020 uwzględniono również działania prowadzące do zwiększenia zatrudnienia i dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych, poprawy zdrowia, zasobów pracy oraz zwiększenia szans na włączenie/integrację społeczną osób i rodzin znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej zawodowej.

Szczególne znaczenie dla osiągnięcia rezultatów związanych z intelligentną specjalizacją jakość życia będą odgrywać następujące osie priorytetowe:

Oś priorytetowa 1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, w ramach której przewiduje się finansowanie projektów badawczo-rozwojowych i wdrażania innowacji przez przedsiębiorstwa (Cel tematyczny 1, podpunkt 1.2; Cel tematyczny 3, podpunkty 3.1, 3.2, 3.3, 3.4).

Oś priorytetowa 3: Czysta energia, w ramach której wspierane będą inwestycje mające na celu poprawę efektywności energetycznej oraz zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii (Cel tematyczny 4, podpunkty 4.1, 4.3, 4.5).

Oś priorytetowa 4: Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, w ramach której wspierane będą działania związane z przejęciem na gospodarkę niskoemisyjną, w tym wykorzystaniem OZE, intelligentne zarządzanie energią, wspieranie zrównoważonego transportu multymodalnego (Cel tematyczny 6, podpunkt 6.5).

Oś priorytetowa 6: Spójność przestrzenna i społeczna, mająca wspierać inicjatywy na rzecz zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług publicznych w obszarze zdrowia (zarówno podstawowe usługi medyczne, jak i uzupełniające – sanatoryjne), pomocy społecznej (Cel tematyczny 8, podpunkt 8.2; Cel tematyczny 9, podpunkty 9.1, 9.2).

Istotnym źródłem finansowania implementacji RSI WP będzie Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, który przede wszystkim w ramach dwóch osi priorytetowych, tj. osi priorytetowej I: Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa oraz konsorcja naukowo-przemysłowe oraz osi priorytetowej II: Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach

pozwoli na realizację projektów, których rezultatem będzie wzrost liczby nowych technologii oraz produktów w ramach intelligentnych specjalizacji regionu.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 w ramach osi priorytetowej I: Zmniejszenie emisjności gospodarki pozwoli na realizację projektów sprzyjających poprawie efektywności energetycznej oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii (OZE).

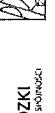
Nowy program Unii Europejskiej HORYZONT 2020 jest programem, w ramach którego finansowanie skupi się między innymi na następujących obszarach:

- zdrowie, zmiany demograficzne i dobrostan,
- bezpieczeństwo żywnościowe, zrównoważone rolnictwo, badania morskie i gospodarka ekologiczna,
- bezpieczeństwa, ekologiczna i efektywna energia,
- inteligentny, ekologiczny i zintegrowany transport.

Program EUROPA 2020 stanowić może zatem ważne źródło finansowania intelligentnych projektów realizowanych w ramach Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 na rzecz intelligentnej specjalizacji (RIS3). Wymienione dla programu HORYZONT 2020 priorytetowe obszary wykazują ściśły związek z intelligentną specjalizacją wiodącą jakość życia, co jest dodatkowym argumentem uzasadniającym możliwość pozyskiwania z tego programu funduszy.

Podsumowanie

Inteligentna specjalizacja wiodąca jakość życia będzie odgrywała podstawową rolę we wspieraniu rozwoju gospodarki oraz społeczeństwa. Została ona wykreowana w taki sposób, aby ujęte w niej obszary wykazywały szczyty związek, którego celem jest rzeczywiste podnożenie jakości życia w Regionie. Ta inteligentna specjalizacja dotyczy obszaru całego województwa, w tym także małych miejscowości i obszarów wiejskich, wychodzi więc naprzeciw unijnemu postulatowi właścienia społecznego. Nie odpowiada klasycznie rozumianej definicji jakości życia, jest zaś wężeniem wynikającym ze zdiagnozowanego potencjału naukowego i przedsiębiorczości Regionu, jest również odpowiedzią na unijne postulaty kierowania gospodarki zasobowooszczędnnej i niskoemisyjnej.

**UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY**

**POLITECHNIKA
RZESZOWSKA**

P O D K A R P A C K I E

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPOŁECZNA

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, budżetu państwa oraz budżetu samorządu województwa Podkarpackiego w ramach projektu systemowego pt. „Wzmocnienie instytucjonalnego systemu kierowania Regionu implekacji w latach 2007-2014 w województwie podkarpackim”.

Publikacja bezpłatna współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Prof. zw. dr hab. inż. Leszek Woźniak
Dr inż. Sylwia Dziedzic
Dr inż. Marian Woźniak
Dr inż. Dariusz Myroń
Mgt Maciej Chitanowski

Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekonomiczności Wydział Zarządzania
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza
Al. Powstańców Warszawy 8
Bud. I, pokój 354 A
35-959 Rzeszów
Tel. 17 8651165
e-mail: fwuzniak@prz.edu.pl

Bogdan Romanik

